

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**De Iure Ac Potestate Romanorvm Pontificvm,
Imperatorvm, Regum ac Episcoporum**

Alvarez Guerrero, Alfonso

Coloniae Agrippinae, 1586

VD16 A 2069

Quando bellum iustum est, quid agendum. ca. xlvi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63477](#)

quia aliqui confidunt, quod victoria sua erit tenuis veritas; & tale bellum, vel certamen propriè vocatur duellum, & damnatur ab ecclesia, ut in titulo de purgatione vulgaris; & in cap. Monomachiam, ij. quæst. v. Monomachia, id est, singulare certamen inter duos. Monos enim dicitur unum, & machia pugna interpretatur, istos enim lex Romana condemnat, ut C. de gladiatoriis, l. vnica, libro xj. Itaque duellum est de iure canonico etiam prohibitum, c. porro, & ibi glo. & docto. de pugnantibus in duello. Eucharistia ergo non est danda talibus, cum peccent mortaliter, dicunt quidam quod defendentes possunt sumere, quia est defensio. Sed tu vide docto. in d. c. Monomachiam, vbi litera dicit: Monomachiam vero in lege non assumimus, quam præceptam fuisse non reperimus; quam licet quosdam iniisse legamus, hicut David sanctu, & Goliam sacra prodit historia; nusquam tamen, ut pro lege teneatur, alicubi diuina sanxita authoritas; cum haec, & huiusmodi lectantes Deum solummodo tentare videantur. & ibi dicit glo. David non peccauit, quia instinctu spiritus sancti fecit, ut Samson, et alij, ut in c. li. non, xxij. q. v. vbi litera Augustini dicit; Qui Deo authore bella gesserunt, præcepta non occidendi nequaquam transgresfi sunt. & videbis docto. in c. gaudemus, de diuortijs; & vide doctissimum Cajetanum in sua Summa, fol. 128. & vide in Commentarijs in secunda secundæ sancti Thomæ, in q. xcvi. ad octauum, vbi etiam videbis de sorte.

QVANDO IVSTVM BELLVM EST,
omnes capiuntur, & spoliantur, & spoliants domi-
nus rei sit. Cap. XLVII.

S V M M A R I V M.

- 1 In bello iusto omnes capiuntur, & spoliantur.
- 2 De iure diuino, quando bellum iustum est, spolia inimicorum capientium fiunt, & homines serui fiunt. & numero 3.
- 4 Inustum bellum quod dicatur.

¶ Cap.

390 SPEC. SVM. ROM. PONT.

- 5 Captus in bello iusto, à domino suo recedens mortaliter peccat:
 secus si bellum iniustum sit.
 6 Iustè pugnans non tenetur ad præde restitucionem.
 7 Etiam si bellum iustum sit, non licet capit, nec retinet, si animo
 rufescendi id agit.
 8 Multis modis delicto auxilium præstatur.
 9 Auxilium præstantes Saracenis contra Christianos de damno
 per eos illato tenentur.
 10 Dominus tenetur prædam inter milites diuidere secundum per-
 sonarum qualitatem: limita, nisi aliter consuetudo se ha-
 beat. & num. 12.
 11 Quando dicatur aliquid incontinenti fieri.
 12 Duces belli an possentes in bello captas donare possint.
 13 Dux generalis ab altero Duce captus seruus efficietur.
 14 Bestie ab hostibus ablata, & à stipendiariis recuperata an q̄s,
 quorum primo erant, restituiri debent.
 15 Magister militum competens iudex est.
 16 Rusticos viatores, aut in agricultura existentes spolians rapi-
 nam committit.
 17 Incendens domum, agrum, aut reū galia etiam hostium sine
 auctoritate, vel superiori ordinatione an teneatur ad satis-
 factionem.
 18 Mercatorum appellatione qui intelligantur.
 19 Milites Deum blasphemantes è castris educi debent, atque lapis-
 dibus obrui.
 20 Miles in bello, Duce belli, & pacis concurrente, cui magis obedi-
 re tenetur.
 21 Manlius Torquatus ob inobedientiam ab eius filio præstitam
 ipsum interimi fecit. remissione.
 22 Antequam quis Imperator exercitus efficiatur, quid sibi compe-
 tat.
 23 Captivus plurium effectus nobiliori obedire debet.
 24 Captivus in bello illicito, etiam si iurasset, non tenetur reveris.
 25 In iustum bellum quot modis dicatur.
 26 Postliminium quid sit.
 27 Miles etiam si infirmus sit, ita quod servire non posse, nihilomis-
 sive salarium habere debet.

30 Castells

- 30 Castellanus, vel civitatis custos dupliciter potest hostes decipere; tunc, & eo casu, quo ab ipsis invitatur pro accipienda pecunia.
- 31 Castellanus, custos alicuius civitatis, vel castrum teneatur de violentia sibi illata.
- 32 Princeps haec bens guerram pro securitate statutus, an capere possit castrum in via falli sui.
- 33 Loca fortia fieri non debent sine principiis decreto.
- 34 Ad quid teneatur Castellanus tam tempore guerre, quam pacis, & deinceps officio. & num. 35.

T + notandum, quod quando bellum iustum est, omnes capiuntur, & spoliantur, & spolians dominus rei sit, ut in iure naturale, j. distinct. & c. dicat aliquis, xxij. q.v. & ff. de acqui. re. dom. l. naturalem, ad fin. vbi dicitur; Quæ ab hostibus capiuntur, iure gentium statim capientium sunt. Notat etiam Aret. in l. j. ff. de acqui. poss. & in l. transfugam, de acquir. rer. dom. vbi dicitur; Transfugam iure belli recipimus, & quæ res hostiles apud nos sunt, non publicæ, sed capientium sunt. Et transfuga quis sit, habet ff. de capti. l. postliminium, §. transfuga. Itaque noster est seruus, si prius erat liber, & etiam interficere licet, ff. de scarijs, l. iii. §. fin. Et desertor est, qui tempore belli se absen-
tat a signis., l. j. C. de desertori. lib. x. j. & ibi vide docto. & in l. iiij. §. eniansor. ff. de remilitari, & in l. qui cum uno, §. si. eo. tit. + Scriptum est etiam de iure diuino, quod quando bellum iustum est, spolia in vicinorum capientium sunt, ut legitur Iosue c. vj. vbi Hiericho cum habitatoribus de-
structa sunt, aurum vero & argentum, & ferrum, & quæ inuenta fuerunt ibi, ex speciali precepto fuerunt reseruata, & Domino consecrata; ita quod de cetero non possent humanis usibus applicari, sed ad faciendum ex illis ea, que erant necessaria ad eum vitum Dei. Hiericho enim fuit prima ciuitas capta a filiis Israel, & speciali miraculo. Ideo Iosue Dux exercitus, licet spolia essent capientium, conuenienter iussit ut omnia essent reseruata, & Domino consecra-
ta: sed spolia ciuitatis Hys occupantium fuerunt iussu

Cc

Do-

Domini, ut legitur Iosue viij. vbi dicit Dominus Iosue:
Faciesque vrbi Hay, & Regieius, sicut Hiericho, & Regi
illius: prædam vero, & omnia animantia diripietis vobis.

5 Itaque de iure diuino non solum spolia sunt capientiū,
sed homines capti in bello iustoserui efficiuntur capientiū.
Itaque præda capta de animatis ab homine usque ad
pecus diuidebatur, & si aliqua pars pugnauit, & reliqua
multitudo parata erat ad pugnandum, præda diuidebatur
inter eos, qui pugnauerunt, & inter reliquam omnem mul-
titudinem, & magistri belli diuidebant prædam mandato
principis. Et de medietate pugnatorum separabatur pars
quinquagesima Domino, & dabatur summo sacerdoti:
quia primitiae Domini sunt, & ideo cadebant in usum sa-
cerdotis, sicut primitiae fructuum, & animalium. Et de me-
diate, quæ erat reliqua multitudinis, quinquagesimum
individuum debebat tradi eis, qui seruebant in taberna-
culo Domini: & de inanimatis quod unusquisque in præ-
da rapuerat, suum erat, ut colligitur Numeri cap. xxxij. Et
personæ humanæ sunt illa, quæ sunt principalia in præda.

4 Et licet multoties in isto tract. dixi, nouiter dico, & quod
iustum bellum dicitur illud, quod fit auctoritate iuris, vel
iudicis justa causa intercedente, licet contrarium quoti-
diè fiat. Et ad quos spectat cognoscere, an bellum sit lici-
tum, an non? dic, quod ratione pacis hoc spectat ad ecclesi-
am, vt in e. nouit, de iudi. & in j. & ij. de treg. & pa. & vi.
de Anto. de Butrio in c. olim, de restit. spo. vbi dicit etiam,
quod bellum semper presumitur iniustum in primo mo-
uentे, quia illi imputandum est totum sequutum in illo
conflictu. C. ad leg. lul. de vi pub. l. quoniam multa faci-
nora, ff. si qua paup. fe. dica. l. j. f. cùm arietes, & ideo di-
xit Innoc. in c. sicut, il ij. de iure iur. quod in mouente
bellum presumitur iniustum prima facie, quando non ap-
paret licitum. Et Inno. in c. sicut, il ij. de iure iur. dicit: In
iusto bello, quod fit ex edicto principis, res occupatae sunt
capientium, & liberi homines capti sunt serui, vt ff. de ca-
pti. l. hostes. & ff. de verb. signifi. l. hostes: & potest capiens
gaudere, tanquam proprio glo. est in c. iuris gentium, & c.
ius militare, j. dist. & in tantum qui capitur fit seruus capi-
entis,

entis, vt in d.c. dicat aliquis, † quod mortaliter peccat ca-
ptus in bello iusto, si recedit a domino suo, vt in c. si quis
seruum, xvij.q. iiiij. & est gl. singu. in d.c. iuris gentium, j. di-
stinct. Sed si bellum non est iustum, hec tum est capto fuge-
re, dum potest, vt in l. nihil interest, ff. de capti. Sed si bel-
lum non est iustum, non potest imponere talia, quia latruncu-
latores non possunt imponere talia, ita Bald. in l. nam &
seruus, ff. de nego. gest. vbi est text. vincus ad hoc, quod si
quis remansit obses pro aliquo, potest repeteret quicquid
soluit pro illo. Et de obcidibus dic, vt notatur in c. ex re-
scripto, de iure iur. facit text. in l. ij. C. de patri. qui filii di-
stra. & notatur in l. qui obses, C. de actio. & oblig. sed text.
in d.c. dicat aliquis, videtur sibi contradicere, quia in prin-
cipio dicit, quod res capta est victoris; postea videtur di-
cere, quod sit Regis. & in Gen. xiiiij. c. dixit Abraham: No
accipiam ex omnibus quae tua sunt. Sed est dicendum,
quod Abraham non suberat illi Regi, nec erat de regno
suo, ideo preda erat in sua potestate: alioquin si non fuis-
sent sua, no potuerit, nec dedisser decimas Melchisedech:
immò nec Abraham legitur ibi aliquid receperisse, sed solam
prædam factam illi Regi recuperasse, quae & antequam
Rex ei occurreret, in manibus suis erat; vnde potuit dare
decimas, vt dedit sacerdoti Melchisedech. post occursum
verò eidem Regi reddidit omnia, & ideo dixit, non acci-
piam ex omnibus, quae tua, subaudi, fuerunt, & sunt: quia
tibi omnia restitua. † Et is, qui iuste pugnat, non tene-
tur ad restitutionem preda, quia fit capientis, vt dixi. &
vide notabilem text. in c. si de rebus, xxijj. q. viij. Et de re-
stitutione preda vide Holtien. in Summa, in tit. de pœni.
& remiss. q. quid de rapina. Et si quis emit scienter, quod
preda de iusto bello est, omnino excusatur, cùm à vero do-
mino emat: sed si emit prædam sciens esse prædam, vel
credens probabiliter, quod præda sit de iniusto bello, indis-
tincte tenetur ad restitutionem, de hoc vide etiam Hosti-
ens. in Summa, in d. tit. q. quid de prædam euentibus. Et
talis contrectando rem alienam furtum committit, & fur
semper in mora est, ff. de fur. l. qui inuenta, ff. de condi. fur.
l. in refutua, ff. commo. l. fin. q. sed interdum, l. certum,

Cc 2

C.de

C. de rei vendi. Et quod dictū est de primo emptore, idem intelligas de secundo, tertio, & quarto: & si per manus plures ambulauerit, idem iuris erit, ff. de mino. l. sed vbi, ff. de petit. hære. l. sed & si §. sive autem. Si vero ement hoc nesciebat, probabiliter tamen credebat, puta quia omnes vicini sui, vel maior pars credebat, durante hac bona fide non tenetur, sed tenetur, si postea adierit ciuitatem, & curet alias cautius negotiari. C. de fur, l. ij. potest tamen agere contra venditorem, vt ipsum seruet indemnem, c. 7 vulneranæ, xij. quest. ij. † Sed aduerte, quod quantumcumque quis habeat iustam causam belli, si ex animo bellum est iniustum, non licet capir, nec retinet, maximè si geritur ex rancore, vel animo vlciscendi iniurias, vt in c. militare, xxij. quest. j. vbi dicitur, propter prædam militare peccatum est. facit text. in c. omnes, & c. bonorum, xlvi. distinct. Et præda dicitur iniusta ex loco, quia in loco fieri fuit capta, vt in c. fin. xlij. distinct. & in c. decet, de immunit. eccl. libro vij. Sed qui consilio, vel auxilio induxerunt tyrannum ad prædam faciendam, vel guerram mouendam iniuste, tenentur ad restitutionem infolidum, ita Hostien. ¶ in d. §. quid de rapina. † Et auxilium delicto tripliciter præstat, præstando ferramenta, vel scalas, l. pignore, §. qui ferramenta, ff. de sur, vel mutuando pecuniam ad malefaciendum, vt per Bal. in l. cuius, ff. ad l. Iul. maiesta, & l. si scientiæ, de parrici. & Alexander in l. furti, ff. de fur. Item præstando domum ad commode loquendum de delicto, vel ad se reponendum in ea, pro delicto committendo, l. & si amicis, §. j. & ibi Barto, ff. de adul. & l. qui dominum. Item præstat auxilium delicto in associando delinquenter, l. j. C. de raptu virginum. Bal. in l. j. C. de seruis fugi. l. raptiores. & ibi Bart. C. de Epis. & cler. Item in associando post delictum, vel in iuuando ad euadendum. Bart. in l. furtum non committit, ff. de furt. Bald. & Ang. in l. j. C. de his qui latro. occi. & in l. non eo minus, C. de accus. Edicitur etiam præstare auxilium delicto, qui stat armatum cum delinquentे, ita Inno. in c. continentia, de cleri. percu. & Bal. in l. in rixa, ff. de scac. & ibi Hippolytus fol. 22. Item dicitur auxiliator, qui consuluit. ita Bar. in l. in furti, ff. de

ff. de furt. & ibi Alexan. & Salic. in l.j. C. de seruis fugi. Et hoc notabis † contra eos, qui præstant auxilium Saracenis contra Christianos : quia tales auxiliatores tenentur de damnis a Saracenis illatis, vt per glo. & Bart. in l.j. §. si is, ff. de vi. bon. rapto. & tenentur, vt principales aggressores, vt in c.j. de offi. deleg. & per Cardi. in Clemen. j. de immun. eccl. & in l. si quis operi, ff. de fur. & contra tales semper bellum publicum est indictum, vt per Oldra. in consi. lxxj. & de hoc dicemus latissimè in fine istius tractatus, & vide consi. lxxxvij. ij. par. incip. visa bulla, vbi dicit in iiiij. co- luum, quod tunc auxilians punitur eadem pena, quando dedit causam delicto. & est text. in d. c. si pignore, §. qui ferramenta, vbi dicitur: Qui ferramenta, vel scalam sci- ens commodauerit, furti tenetur, licet nullum eius consi- lium principaliter ad furtum faciendum interuenerit. † Verum si quis sub aliquo militet, tota præda est domini: ¹⁰ sed dominus ipse tenetur æqualiter diuidere inter mi- lites, & hæc diuīsio sit secundum qualitatem persona- rum, vt in c. ius militare, j. dist. Quod ergo dicitur, quod de iure gentium nostra sunt, quæ capimus in bello, vt ff. de acquir. rer. domi. l. naturalem, §. vltimo, verū est, quod capientis est, sed tenetur domino dare, vt diuidat secun- dum merita hominum, vt dixi, vt in c. ius militare, j. dist. & in c. Vuleranæ, xij. q. ij. & Bal. & Bar. in l. si quis pro re- demptione, C. de dona dicunt, quod mobilia distribuiun- tur; sed res mobiles, quæ primo fuerunt nostræ, recupe- ratæ per nostros incontinenti stipendiarios, debent restitu- ti antiquis dominis, vt l. sicut liberis, & l. ab hostibns, C. de capti. quod debet restituiri gratis, non pretio: & ratio est secundum Bald. ibi, quia ipsi faciunt hoc ex debito, quia milites. Et fingitur propter subitam recuperationem, quod præda nunquam fuerit capta, pro quo est casus in l. qui possidet, ff. de vi, & vi arma. vbi possessio recuperata incontinenti fingitur non perdita, quia quæ incontinenti sunt, inesse videntur, l. iuris gentium, §. quinimmo, ff. de pact. & l. lecta, cum simi. ff. si cert. per. † Et quando dica- tur incontinenti, relinquitur arbitrio iudicis, inspecta qua- litate vim inferentis, & vim passi, & rerum ablatarum. ita

Cc 3

Barto.

Barto. in l. idem cùm igitur, ff. de vi, & vii armis. vbi dicit, incontinenti fieri hoc, quod sit, cùm primum fieri potest.
 §2 & vide infra. Et quod dixi, † quod Dux belli tenetur ipsam prædam diuidere inter milites; limita, nisi confuetudo haberet, quod quisque sibi retineret, quod cœpit: quia tunc non tenetur assignare, cùm illud intelligatur actionem, quod est consuetum, l. quod si nolit, g. qui assidua, ff. de ædili. edict. Et ista consuetudo generaliter viget hodie in terra Christianitate, quod bona mōbilia hostium statim capientium sunt, & immobilia publicantur, iuxta formam text. in l. si captiuus, g. expulsus, ff. de capti. & est opti. text. secundum Are. in l. ff. de acqui. poss. in l. in agris, ff. de acquir. rer. domi. si bona illa erant hostium primordialiter, alias redeunt ad antiquos dominos, vt ibi. de quo vide Panor. in c. sicut, il. iij. de iure iur. & Oldra. in consi. xvij. text. est in l. diuus, ff. de iur. fisci, Bal. in l. si quis pro r. deemptione, C. de dona. Bart. in l. si quid in bello, ff. de capti. & quia de iure (vt dixi) immobilia sunt principis mouentis bellum, † ideo Duces belli non possunt donare possessiones captas in bello, vt per Anton. de Butr. in c. olim, de restitu. spoli. & per Alexan. in l. si quid in bello, ff. de capti. in additio. ad Bart. Et de consuetudine etiam tormenta belli publicantur: & de consuetudine vidi etiam in obseruantia,
 §3 † quod captus Dux generalis exercitus seruus efficitur alterius Ducis, & soluendo taliam liberatur: quia licet de iure antiquo capti efficiantur serui, hodie inter Christianos non seruantur iura captiuitatis, aut postlimij, quod ad seruitutem, ex consuetudine, cui statuum est, vt per Barto. in l. hostes, ff. de capti. Sed licet hosti sit concedenda venia, intellige, vbi non timetur pacis perturbatio; alias non, vt per Archidia. in c. noli, xxij. quest. j. vbi dicit, quod si timeretur, & desperaretur de eius correctione, non est eius miserendum: & fertur, quod per illam doctrinam Carolus fecit amputari caput Conradino. ita Ioan. de Ligna. in tractatu suo de bello, in fine tertij tractatus. † Sed bestiæ ab hostibus ablatae, & à nostris stipendiarijs recuperatae, restitui debent his, quorum primo erant, l. sicut libetis, & lab hostibus, il. ij. C. de possli. reuer. quod verum est

in rebus habentibus postliminium: quod locum habere
puto, ubiunque illud, quod capitur, erat paratum ad u-
sum belli, ut equus, naues onerariae, currus, & boues, &
quadrigae, cum quibus in campum victualia deferuntur, &
alia ad usum belli parata; de quibus in d.l. ab hostibus. Et
aduerte, quia preda est capientis, postquam est deducta in-
ter praesidia, hoc est, intra confinia hostium, i.e. in loco tuto,
de quo per Ang. in q. renouata guerra: ante enim captus
manet ciuis, ut ff. de capt. & post. reuer. l. postliminij. & ibi
Bart. & insti. qui. mo. ius patr. potest solui, s. si ab hostibus.
Ante enim quam sit intra praesidia, non puto praedam trans-
isse in dominium capientium, quod intelligo verum, nisi
tantum temporis sit translatum, quod qui perdiderit praes-
dam, verisimiliter deposita videatur animum recuperan-
di. Ethoc totum relinquendum est iudicis arbitrio, ut per
Innocen. sic, querelam de electi. ¶ Est autem competens ^{16]}
iudex magister militum, C. de iu. om. iud. l. magisterie. &
intelligitur de consuetudine, si per vnam diem fuerit pre-
da in campo detenta per hostes capientium; & est consue-
tudo satis rationabilis; quia communiter per lapsum diei
videtur reponi animus recuperandi, argum. opti. ff. de ac-
quir. rer. domi. l. ij. instit. de re. diu. s. fer. ; nisi contra oc-
cupantes sit perseveratum in actu recuperandi, quia tunc
licet longum interuallum intercesserit, non dicitur recu-
peratio facta ex interuallo, ex quo nunquam intravit in-
tra praesidia hostium, ut in l. quod ait, s. fin. ff. de adul. & l.
naturalem, ff. de acquir. rer. domin. & Ange. in sua q. Sed
captiui recuperati nunquam sunt in praedam recuperantia, ¹⁷⁾
sed semper in statum pristinum reuertuntur iure postlimi-
nij, ff. de capti. l. nihil. unde liberi statum suum recuperat;
serui autem restituuntur eorum dominis, lab. hostibus, C.
de capti. facit l. si Barsatoram. & ibi Bal. C. de fideiutto. Sa-
li, in lab. hostibus. & non currit praescriptio contra eum,
ut per glo. in c. prima actione, xvij. quæst. ij. & de rigore
arma non restituuntur ijs, qui am. serunt, ut ff. de capti. l.
ij. Sed si habens iustum bellum, vel se in illo reperiens spo-
liavit clericos religiosos, vel conuersos, aut peregrinos,
quamuis essent cum hostibus, restituere tenetur; & mor-

taliter peccet talis, nisi licentiam habet: t à prælatis eccl^{ie}
 siasticis, habentibus jurisdictionem lupe: r illos: rapinam
 17 tiam committit, † si spoliat rusticos, aut viatores, aut ex-
 istentes in agricultura, & animalia, quib^{us} duxerant, & semina
 porrant ad agrum, vt in c. innouamus, de treg. & pa. sed
 male obseruatur. Et represaliæ non ex ercentur contra cle-
 ricos, sed sunt licite represaliæ de iure, quando rector, vel
 dominus alicuius ciuitatis denegat i. usitiam facere ciui-
 bus alterius ciuitatis. ita Alberi, in statutorum tract. in p.
 de represa. & Barto. in tracta de represa. Et subditi domini
 iniustè bellantis non præstant consilium, auxilium, vel
 fauorem directe, vel indirecte non sunt spoliandi, nec in
 aliquo puniendi, sed tenentur restituere, ne poena exce-
 datauthores, argum. de his quæ sunt à maio par. c. quæsi-
 uit. j. quæst. iiiij. c. j. vbi dicitur: Nullius crimen maculat
 nescientem; & quis locus innocentiæ relinquitur, si alienum
 crimen maculat nesciente: n. & Innocen. in c. olim,
 de restit. spo. dicit, quod qui iustum bellum cōtra aliquem
 mouet, non solum ab hoste, sed etiam à vasallis, & subditis
 eum iniustè iuuaniibus potest spolia capere, & personas;
 Sed si subditi, vel vasalli non præstant consilium, vel fauor-
 em, non possunt capi, nec sunt spoliandi, ne poena exce-
 dat authores. Auxiliatores non possunt capi, nisi in bello,
 & sic non extra prouinciam, vel regnum, vbi bellum est in-
 dictum, nisi forte laderent de castris, vel ædificijs suis,
 quæ forte essent circa confines regni, vel prouinciarum, vbi
 bellum est indictum. & hoc de mente Inno. in c. olim. Sed
 iustè pugnans tantuta potest in vasallos, & subditos ho-
 stis, & eorum bona, quantum victoria requirit, per stabilis-
 ta in d. c. innouamus; & restituere tenetur, que supersunt,
 & sic à fortiori tenetur restituere damnificans innocentes
 non subditos hostis, nisi hoc faceret præter suam intenti-
 onem, puta si non valens capere ciuitatem, dateam ad fac-
 cum, vel incendit; non aliter potens punire multos no-
 centes, nisi inuolendo aliquos innocentes. † Et qui in
 bello iusto sine superioris authoritate, vel ordinatione in-
 cendit domum, agrum, aut virtualia etiam hostium, in-
 cendiarius est, & ad satisfactionem tenetur, vt in c. quid-
 cul-

culpatur, xxij. q. i. facit text. iuncta glo. in c. miles, xxij. q. v. sed ut bladum mittatur ad exercitum, possunt capi boves, & animalia subditorum, l. ij. de nau. non excu. lib. xj. facit text. in l. cursum ambularem, de cursu pub. de angar. & peranga. lib. xij. sed si segetes, vel vineæ comburantur, comburens ad decimas non tenetur. ita Ioan. Andre. in c. commissa, de decimis. & Cardin. sancti Sixti in dicta sua Summa tractando de bello dicit; da mna omnia, quæ ex iusto bello illata non sunt pugnantibus, sed cuilibet membro Reipublicæ, contra quam est iustum bellum, absq; pecato sunt; nec ad restitutionem tenentur, qui intulerunt; etiam si innocentes contingat per accidens damnificari, ut superius dixi; quia sententia iustitia bellicæ non tenetur discutere, an aliqua pars Reipublicæ sibi iustè hostis sit, & innocens; quia præsumitur tota hostis; & propriea totam dñnat, ac diripit. ideo miles iustè accipit, quāvis alius innocens per accidens iniustè patiatur, secus autē es-¹⁹ser, si ex intentione miles ageret contra innocentē. Sed ad uorte (vt dixi) quafdā personas esse de iure canonico exē-
pras a damnis bellicis, vt in d.c. innouamus, de treg. & pa-
vbi dicitur; Monachi, presbyteri, conuersi, peregrini, mer-
catores, rustici euntes, vel redeuntes, & animalia, quibus
arant, & semina portant ad agrum, securitate congrua le-
tentur. vt in c. paternarum, xxij. q. iiij. explicantur etiam
mercatores. † Verū per mercatores intelligo non ne-
gociatores, qui resident, sed illos, qui hospitantur, aut
transiunt: quoniam mercatores incolas non video meli-
oris esse conditionis, quām artifices. Itaque siue iustum,
siue iniustum sit bellum, debent seruare bellatores regu-
lam Ioannis Baptiste illis datam, scilicet, neminem con-
cutiat, neque calumniam faciat. Et, effete contenti sti-
pendijs vestris: peccant siquidem mortaliter opprimen-
do rusticos ad discretionem, immō ad destructionem hos-
pitantes, & alia huiusmodi latrocinia committendo; nec
excusantur, quia non datur eis stipendium; quoniam ex
hoc rusticorum, & ciuium res non obligantur illis; nec
dissimulatio, aut authoritas capitanei, aut principis excu-
fat; nisi in pœnam rusticis, aut ciuibus iustè inflictam hoc

C c 5 faces

faceret; quia (vt dixi) qui iustum bellum mouet contra aliquem, non ab hoste, sed etiam à vasallis, & subditis eius, eum iniuste iurantibus potest tpolia capere. Sed probata consuetudo obtinuit, vt ligna, & paleas militibus hospites gratis tribuant. At non hodie milites obseruant antiquam disciplinam, quia non debent milites esse terribiles inferoribus secundum Bal. in rubri. C. qui accusa, non poss. vbi dicit, quod milites debent suos ciues defendere, & castris insistere, non versari circa lites; & neminem opprimere, sed esse contenti stipendijs suis, vt dixi. Et milites prælijs atque vulneribus debent patriam, parentesque defendere, in l. aduocati, C. de aduoc. diuer. iudi. Et vide de hoc Adrianum Papam in Quodlibetis, quest. lx. chat. xcij. lite ra g. Sed omnes milites hodie concutiunt, & opprimunt, saltē hospites suos, devorant, rapiunt, depredantur, graffantur, & depopulantur nedum laicos, sed ecclesiasticos, & non inimicos tantum, sed etiam amicos; si enim non est licitum concupiscere suem, bouem, vel asinum alienū, sed debet quis stare contentus forte sua, quanto minus rapere licebit. Non enim antiqui milites sic faciebant. Quid enim differt ab hostibus, qui hostium modo aufert, depreditur, & tam socios, quam aduersarios, volendo zucharam, bruscum, &c. + Et aliqui, sed non omnes, tot blasphemias contra Deum, & eius immaculatam Matrem effundunt, quod sufficerent ad destructionem exercitus; & tamen nisi faciant, non videntur fortes. Et tales deberent educi extra castra, & obrui lapidibus, vt in Leui. cap. xxiiij. nec vidimus pro aliquo scelere Deum tot miracula ostendisse, sicut pro blasphemia; spiritus autem blasphemie non remittetur. Matth. x. Non mirum ergo sit, si moderni milites coguntur etiam quodlibet minimum municipium cum magna sanguinis effusione superare. Quia plerūq; in bello valet bona conscientia; & non secundum armorum potentiam, sed prout sibi placet, dat Deus victoriā dignis. Et artellaria solet peiores eligere à bonis, quos plerunque miraculose intermedios omittit illæcos. ideo Grego. in c. si non ex fidei, xij. quest. iiiij. commendat Genandium patricium, ex eo, quod victories suas faciebat non per corporalem

ra
s,
ta
es
m
i-
bi
ris
e,
js
c-
oc
te
t,
sf-
st
ed
e-
d
g-
a-
ne
i-
a-
e-
j.
no
6
i-
n
n
s.
e.
c.
a.
p.
ralem prouidentiam, sed magis orationibus præuenientibus; quod in alijs ducibus non contingit; & quod pugnabat non causa fundendi sanguinis, sed potius causa Reipublicæ dilarandæ, id est, ecclesiæ. Suntemus qui dicant, bellum esse exequutorem iustitiae, quoniam occisores, & fures, qui plerunque à iudicibus tolerantur, solent ibi communiter interire, ut Iudic. xx. ubi licet Deus iubaret ire in bellum, tamen non dedit victoriam, donec in duabus diebus xl. millia sceleratorum, qui erant in exercitu, occidi permisit. Et nostri milites singulos annos diversas vestes variant, modo longas, modo breues, modo albas, modo nigras, &c. Nam quilibet in habitu vult videri miles, miles capitaneus, & quilibet capitaneus vult videri Princeps. Et nunc quia ad pompas militum stipendia non sufficiunt, concutiunt, & extorquent à rusticis; & ministri quidam prohibent verbō, sed non facto. O milites male disciplinati in hodiernis temporibus, immemores, quod defendantibus Rem publicam sit destinatus locus in cœlo, ut resert Papa ad Duceum Mediolani, epist. xl. ideo Claudianus in monarchia sua acriter inuchitur contra capitaneos, qui hæc sufferunt, ut captent benevolentiam militibus. † Et nihil perniciosius in militia inobedientia, ut patet ex vulgato iudicio Ciceronis, cui cum explorator retulisset exercitum Pompei numerosiorem esse, sed Cæsaris obedientiorem, Cicero statim victoriam Cæsari adiudicauit. Et in tantum obedientia laudatur, quod miles etiam vulneratus non deberet discedere à signis sine licentia, per text. & ibi Ang. in l. j. C. qui. non obſt. long. temp. pres. Et si ab armis subtraxeris obedientiam, & iustitiam, armaverunt causa delictorum, & omnium malorum, ut in auth. vt omn. obe. iudi. Et propterea maiestatem Principis non solum armis, sed etiam legibus oportet esse armatam, ut legitur in procēcio Institutionum. † Et miles magis debet 21 obedire Duci in bellicis, quam patri, etiam si simul eodem momento concurrant; quia obediendum est illi, qui imperat in ordine ad nobiliorē suā; & bonum commune est melius, & communiter amabile. Et milites Neapolitani deuotè obedierunt Constantino tribuno depu-

deputato ad custodiam Neapolitanæ ciuitatis; quia summa militiæ laus inter alia bona hæc est, obedientia Republicæ, vt in c. summa, xxij. q.j. Non immeritò ergo lex inobedientes milites capite punit, etiamsi res bene succedit, l. desertorem, s. in bello, ff. de re mili. & ibi legitur etiam: Si is qui volens fugere ad hostes apprehensus est, ca-
 23 pite puniatur. † Ita Manlius Torquatus filium suum occidi fecit; quia cùm ipse imperasset, ne aliquis bellum cum hostibus iniret, ille cùm ab vno hostium prouocatus esset, & speraret de eo victoriam reportare, decertauit. Vnde quamvis de hoste triumphauerit, fecit tamen eum pater interimi, quia inobediens fuit, vt refert Augustinus libro v. de ciuitate Dei. Sed omnia iudicio meo debent considerari à duce belli, quia omnis actus qui fit bono zelo ad publicam virilitatem, & gratia virtutis, licet si talias reprobatus, commendabilis est: commendantur ergo virtuosè pugnantes, & ex probabili causa, vt per Ange. in l.j. §. besias, ff. de postula. Sed nota, quod examinandi sunt, qui ad militiam admittendi sunt, vt per Ioan. de Plate. in l. si quis seruum, C. qui milita. possunt, lib. xij. allegat Veget. in libro j. de re milita. c. i.j. ii.j. iii.j. v.j. quia hoc est, in quo tota salus Republicæ consistit, vt tyrones non solum corporibus, verum etiam animis præstantissimis elegantur. ho-
 24 nestas enim idoneum militem reddit. † Oportet etiam antequam quis efficiatur Imperator exercitus, quod primo fuerit armiger, deinde miles gregarius, postea Dux; & sic ordinatè accedendum est: non autem debet eligi ille, qui non peruenit ad illos gradus, sicut est armiger, vel miles. est text. lix. distinct. ordinatos, ibi. qui per singula stipendia creuerit, ad meritum stipendijs non potest ordine peruenire. Ad idem etiam est text. pulcherrimus in c. indecorum, extra de a ta. & qual. qui sic dicit: Indecorum est, vt hi debeant ecclesiás regere, qui non nouerint gubernare scipios; & etiam text. in authen. de sanctiss. Episco. in princ. ij. colum. ibi, qui enim alios, collat. ix. & ibi glo. quæ dicit, quod ridiculum est, eos velle docere, qui nondum didicerant. Et redeundo ad spolia, quæ capiuntur in bello, intelligo quando bellum est indictum à principe non recog-

recognoscente superiorē, & est iustum, vel dubitatur, an sit iustum; quia si bellum est iustum, capture est iusta, & licita, vt per Inno. in c. olim, de restit. spo. & de hoc latissimè superius dixi. Et in tali iusto bello si capti captiuantibus aliqua promittant, eis seruare tenentur; & ideo tenentur redire; sicut carcerati iuste, si quid in carcere promittunt carcerantibus, aut alijs, valenteorum missa, & seruanda sunt, l. qui in carcerem, cum sua materia, ff. quod met. cau. Et sic si aliquis fuerit captus, & relaxatus, & postea captus ab alio, captiuus erit eius, qui primò eum ccepit in guerra. tex. est in l. si quid bello, ff. de capti. ne vnum sit preda duorum. Et sic nota secundum glo. ibi, quod occupata in bello firmius, quam sua propria, seruantur occupatori; & ita magis est meum, quod per meam probitatem querò, quam id, quod per antecessores, vt in l. iiij. ff. de inter. & releg. & nullus eodem tempore potest esse captiuus, siue seruus duorum insolidum, l. hæreditatem, s. pater, ff. de castr. pec. nec eiusdem rei eodem tempore duo possunt habere dominium insolidum, l. si vt certo, s. si duobus vehiculum, ff. commoda. Sed capti, relaxati tempore pacis initæ, capti non erunt eorum, qui primò eos cœperunt in bello, si fuit conuentum tempore pacis initæ de ipsis relaxandis, vt est text. in d. l. si quid bello; etiam si simpliciter fuerint relaxati, quia liberati intelliguntur perpetuò liberati, & liberatio in dubio perpetua est, non ad tempus, vt ff. de past. l. hæredi, s. fin. & vincula captiuitate semel soluta non reuiniscunt, l. qui res, s. aream, cum simi. ff. de solutio. Et si plures captiuant vnum, captiuus est omnium; & si plures eodem tempore eum vocant, tenetur parere primo captiuant, quia habet in eo potentius ius, ff. de re iud. l. contra pupillum, s. is qui, ff. de in ius vocan. l. ij. & l. iiij. & est casus, ff. ad municipia. l. libertus, s. præscripto. vbi obligatus ad munera in pluribus locis, s. simul vocatur per ambos, tenetur obedire loco originis; quia eidem fuit astrictus primò. & est casus in l. in operis, ff. loca. & si vocatio fit diversis temporibus, omnibus parere tenetur. de hoc videbis Ange. in d. sua quest. † Sed si eodem tempore vnum plurimum est captiuus, & omnes simul eum vocant; si vnum

vnum ex captiuantibus est nobilior alijs, ei obediendum est primo, C. de natu liber. l. si quis, in authent. de hære. & falci. s. si quis autem. & in authen. de defenso. ciui. s. inter-
rim. ff. de fide. l. fin. Si autem nullus eorum est nobilior, vo-
catus potest gratificare cui vult, ff. de leg. ij. si quis seruū.
& ibi docto. in c. venerabilem, de electio. videbis gl. & do-
cto. videbis Ange. in sua. q. colla. vij. Si autem non vult
gratificare, forte res dirimenda est inter captiuantes, C.
com. deleg. l. fin. ff. de iudi. l. sed cum ambo. Si autem
nolunt esse concordes, tunc iniicem se impediunt, ff. de
usufructu lega. l. quories duobus. est glo. notabilis in l. ci-
ues, de incolis, quæ est melior alia, quæ sit in toto corpore
iuris. Et aduerte, quod si capti fecerunt se captiuos cap-
tivum dando fidem, tunc etiam si recuperantur ex inter-
vallo, vel incontinenti, non reuertuntur in statum pristi-
num. casus est in l. postliminium, & in l. in bello, s. manu-
mittendo, ff. de capti. & hoc bene seruant moderni milie-
tes, qui cum capiunt in actu armorū, semper faciunt, quod
captus se reddat captiuum dando fidem; & nihil contin-
gere potest, quod fidem datam, per quam captiuanti ius,
& obligatio est quæsita, tollere possit, citra voluntatem ip-
sis. Et non solum captura fecit captum captiuum, sed fi-
des data per captum, qui ne occidere iur se reddit. Et fi-
dei inconstans est de iure gentium, & ciuili reprobata, ff.
de pact. l. j. vbi legitur: Quid enim tam congruum est fi-
dei humanae, quam ea, quæ placuerunt inter eos, seruare,
facit tex. in l. j. de consti. pecu. & adde pul. hrum text. in E-
pisto. inter claras, C. de summa Trin. & fid. catho. vbi di-
citur, nihil esse, quod lumine clarius præfulget, quam re-
& a fides, & obseruancia in principe. unde Aristo. ad Ale-
xandrum ait: O Alexander, obserua fidem datam, & fœ-
dera confirmata, alias malus finis sequetur. sicut ipse pos-
nit in libro, qui vocatur secreta secretorum. & vide Cyn.
in l. digna vox, C. de legibus. & vide Bal. in d. l. j. ff. de pact.
omnia ista referentem. & est opti. tex. in d. l. postliminio ca-
rent. vbi legitur: postliminio carent, qui armis victi hosti-
bus se dederunt. Itaque ista redditio præ timore hostium
a iure damnatur, ut in d. l. postliminio carent; quia igno-
minio

minosum erat militibus de iure antiquo, sed hodie talis ignominia non curatur. Itaq; non est subueniendum eis, qui ex culpa periclitati sunt, & maxime si se captiuos rediderunt trepidè se gerendo, & contra armorum consuetudinem, vtd. l. postliminio carent, ff. de capti. & postl. reuer. Cauere igitur per multum debent milites militantes in armis, ne metu se hostibus reddant. Et est verum pro militibus pro Imperio Romano, vel pro eccllesia sancta Dei, facit tex. in l. iij. ff. de capti. & text. in l. iiij. §. miles, ff. de re militari, vbi legitur: Miles, qui in bello arma amisit, capite puniatur; intellige, illicite. Et iure postliminij non potitur, qui voluntarie capit, & vbique occidi potest; sed si iam victus sponte se is dedit, seu reddit, tunc solum postliminio caret, vt in d.l. postliminio, ff. de capti. erubuit enim populus Romanus, quod aliquis militum suorum dicaret, ego me reddo, vel, me tibi trado. Quod notandum est secundum Salicet. in l. si quos, C. de captiuis. vide Archi. in c. fina. xxiiij. q. j. An liceat fugere militi, quando defensio sua non prodest, vid. tex. in c. ipsa pietas, xxiiij. q. iiiij. & vide Albe. in l. desertorem, §. fin. ff. de re militari. Et fides hosti seruanda est: † sed in bello illico, captiuus non ²⁶ tenetur reuerti, etiam si iurasset, gl. in l. nam & seruitus, ff. de neg. gest. immo tale iuramentum de redeundo est reprobatum, ff. de captiuis, l. postliminium, §. captiuus autem. Non enim fuit licita captiatio in iniusto bello: & in tali casu inobseruantia fidei est dolus bonus, & approbatus à iure, vt in l. j. §. non fuit, ff. de dolō. Et quod dixi de bello illico, intellige vel ex defectu iustitiae, vel ex defectu auctoritatis indicentis bellum. Et quicunq; bellum mouet iniustum, vel ita iuuat, quod sine eo non fieret, vltra mortale peccatum tenetur hostibus de omnibus damnis. † Et ²⁷ iniustum bellum dicitur quinque modis, vt per glo. in c. j. xxiiij. q. ij. vel ratione personæ, quia ecclesiastica: ratione rei, quia non est de repertendis, vel pro defensione patriæ, vel propter causam, vt si propter voluntatem, & non propter necessitatem pugnatur; ex animo est etiam iniustum bellum, vt si animo vlciscendi fiat. Item est iniustum bellum, si non indictum auctoritate principis. † Et postli- ²⁸

minium

minium est ius amissæ rei recuperandæ ab extraneo, & in statum pristinum restituendæ, iinternos, ac liberos omnes populos regesque moribus, legibus constitutum, l. post liminium, ff. de capti. & diceret alius, nonne haec metu geruntur? ergo nulla in effectu, vt in toto tit. ff. quod me cau. Respondeo secundum Ange. in d. sua quest. quod in actu bellico licitum est metum inferre, & cedes, & vulnera. Et si preda facta ausigit, postquam iam intrauerat presidia hostium, capientium sit, nec reuertitur ad prima dominia, l. transfugam, ff. de acquir. rer. domi. Et est aduentendum, quod si habebam captiuum in bello, si aliquis me compulsa relaxationem, tenetur mihi actione in factu, tex. est in l. in laqueum, ff. de acquir. rer. domin. Itē damna socijs occurrētia, culpa aliorum socrorum, damno eorum cedunt, vt ff. pro locio, l. cum duobus, g. damna, & l. rei crimini nomine, eo. tit. Et si habebam inimicum oppressum, & non apprehensum, quia non se reddiderat, non dicitur seruus meus, donec sit manu apprehensus, tex. est in d. l. in laqueū, ff. de acqui. rer. domi. Et est aduentendum, quod captiuus est illius, cui se reddidit, vt per Ange. in d. sua quest. vbi etiam dicit, quod captiuū à capture dicuntur, & quod non dicitur captus, qui non durat captus; vel nisi dederit fidem, quia (vt superius dixi) non solum capture facit captum, sed fides data per captiuum, qui ne occideretur, se reddidit. Et milites, qui non pugnauerunt, quia obedierunt principi militum stando ad custodiā, & per eos non stetit, pro pugnantibus habendi sunt: ideo debent habere partem prædæ, & ita pronunciauit Dauid, cùm expugnasset Amalechitas, vt infra dicetur; & ex quo steterunt ad custodiā, dicuntur participes aggressuræ; & si aggressura esset illicita, punirentur, vt aggredientes, ff. de adulte. l. & si amicis, & l. qui domum. Et custodientes fauendo dant fauorem aggressuræ, ff. ad leg. Aqui. l. qui occidit, multifariam enim præstatur fauor, id est, non tantum corpore, sed clamore, vt ff. ad Sillani. g. eodem autem tecto. Et de auxilio dixi supra in isto cap. Et si milites remanerent tempore pugnæ fessi, vel forsitan infirmi, vel aliter casu impediti, vel corum mortui in via, aut inutiles facti, dico, quod

quod tales milites numerantur in numero pugnatorum,
& sic vocantur ad partem prædæ: & ita pronunciauit Dauid, cùm expugnauit Amalechitas, & eis abstulit cuncta spolia, Reg.j.c.xxx. quia licet aliqui lassi substiterint, diuisit tamen prædam æqualiter remanentibus; pro cuius sententia facit, quia non minus dicuntur seruire in bello, qui ægri, aut debilitati curantur, quam illi, qui seruiunt, l. cùm hæres, s. stichus, ff. de statu lib. ff. loca. l. si uno. s. item cùm quidam, per Ange. in q. incip. renouata guerra. Sed capti ab hostib[us] nō debet habere salariū, vt in l. j. de re militari. lib. xij. vbi casus nota. ¶ Et si miles sit infirmus, ita quod²⁹ non possit seruire, debet nihilominus habere salariū, quia non minus dicuntur seruire in bello, quam illi, qui seruiunt (vt dixi) & ita de consuetudine obliteratur hodie, quia differentia est inter famulum, & militem, vt per tex. in l. vna, C. negotiatores ne militent, lib. xij. & per omnes Leges loquentes de re militari. Sed si milites casu fortuito accedere non potuerunt ad pugnam, nihil consequuntur, sicut locator operarum, quanquam consequantur, cùm caſu impediuntur. ita Ange. in d. sua disputatione, renouata guerra. Sed pollens consilio non dicitur inhabilis ad pugnandum, licet corpore pugnare non possit, vt per Abba. in c. ex multa, de voto. quia consilio, authoritate, & sententia res magnæ geruntur. Sed si stipendiarius recessit per aliquod tempus cum licentia capitanei, debet habere integrum salariū, glo. in d. i. desertorem, s. fin. l. ad diem, ff. de re militari. vide etiam quod dixit Bal. in l. fin. C. de condi. infer. Sed aduerte, quod de ecclesia rapere non possunt iuste bellantes, nisi vi etiā hostium, & huiusmodi; puta & eos rum arma, & alia sua, quibus iuuabantur contra hostes. Et si hostes incalclauerunt ecclesiam, gaudere non debent immunitate ecclesiæ, quam ipsi primo violauerunt inde pugnando; quia frustra inuocat auxilium legis, qui in legge errauit, c. quia frustra, de vſur. Et in bello iusto ecclesia potest euerti, quando hoc non sit à proposito, sed dum iuste bellantes dant operam rei licite, incendendo machinas hostium, & huiusmodi, sic possunt incendere villam, aut castrum, quando aliter commode capere non possunt. Fa-

D d

cto

etio proclamate per Ducem belli; quicunque accederit primus, lucretur mille; si multi accederunt, primus tantum habebit mille. Bar. in l. hoc articulo, de hæred. institu. Imo. & moderni in l. qui filia, §. j. ff. de lega. j. Iaf. in l. conuentionem, ff. de pactis. Itaque si præmium consistet in re, quæ pluribus potest dari in solidum, ut quantitas, cui libet debent dari centum; sed debes considerare secundū Bart. in d. l. hoc articulo, per quæ verba loquitur proclama, vt si dicat, quisquis, vel si quis, vel quicunque primo ingressus fuerit. Et aduerte, quod Iacobus in canonica dicit; ynde bella, & lites in vobis? Nōne hinc ex cōcupiscētijs vestris, quæ militant in membris vestris? itaque diuina prouidentia solet corruptos hominum mores bellis emendare, atque conterere, ut per diuum Augusti. in libro j. de ciuita. Dei, c. j.

30 † Et notabis, quod castellanus, vel custos ciuitatis, si inuitatur ab hostibus, ut pecuniam accipiat, & ponat castrum, vel ciuitatem in manibus hostium, potest duplē facere tractatum, & decipere hostes, facta prius relatione dē hoc domino castri, vel ciuitatis. Ipse autem castellanus licet non posset ex se alium inuitare, & duplē facere tractatum, argum. l. si quis seruo persuaserit, C. de fur. & ibi Ange. ponit etiam ipse Ange. in l. quicunque, C. de seruis fugit.

31 Legato castro cedunt arma, quæ in castro erant ad defensionem castri, secundum Oldra. cons. cxxxij. facit quod not. in l. j. & i. ff. de verb. signif.

† Si princeps committat custodiā castri castellano, tenetur de violentia castellanus, si culpa castellani præcessit violentia, puta quia non habebat arma ad defendendum, vel victualia; proinde ex culpa castellani fuit perditum castellum, l. merces, §. culpæ, ff. loca. Sivero culpa nō præcessit, non tenetur, l. quæ fortuitis, C. de pigno. act. l. s. vt certe, §. nunc videndum, ff. commo. faciunt no. per Bar. in repe. l. quod nerua, ff. depo.

32 † Princeps habens guerram, si accipit castrum cuiusdam baronis, vel sui vasalli, existens in confinibus hostiū, pro securitate status, quod potest facere, l. j. C. de nau. nō excu-

excusant. I. Lucius, ff. de euic. l. fin. ff. de pign. act. bello finito debet illud castrum restituere vasallo, vel baroni; nec expensas factas in castro tenetur vasallus restituere: quia vbi quis facit principaliter ad sui utilitatem, licet expensæ cedant ad alterius utilitatem, non potest eas expensas repertere, l. si habenda, in princ. ff. de usufr. l. fin. ff. de impensis, l. ij. §. item labeo, ff. ne quid in loco publico. quia inspicitur, quod principaliter fit, l. j. ff. de autho. tut. cum simili princeps facit expen. ad utilitatem pro defendendo statum.

Castrum, vel alium locum cuique licet facere in suo, nisi fecerit ad alterius simulationem. † Nam fortia loca non debent fieri sine licentia principis, not. in l. per prouinciam, C. de adif. priuatis. & in l. j. ff. quod cuiusque vniuer. & Innoe. in c. pisaniis, de restit. spo. vel nisi fiat in liminibus imperij, glo. in d. l. ij. C. de fundo limi. lib. xj. quia in limine imperij nullus debet esse castelli detentor, in l. j. eod. tit. & libro. & ibi not. Barto, quod licet priuatis personis loca propria muris circundare, & custodiare; quia collatio adiutorum est de iure gentium. & sic limita. l. ex hoc iure, ff. de iust. & iur. & ibi Barto, nisi fiat ad simulationem regni, vel scandalum inde sequi possit, vt per Ioan. de Plat. in d. l. j. sed castella iuxta limen regni posita non licet alicui priuato tenere, nisi ex permissione Regis, vel per tempora vetustata possederint, quia tunc talis vetustas pro lege habetur, vt in d. l. ij. & in d. l. ij. ff. de aqua plu. arcen. cum simil. & vide docto. in c. pisaniis, de restitu. spolia. vbi dicunt docto. ad simulationem alterius non debent noua castra facere, nec vetera inhabitata rehabilitare. Sed quid si propter conseruationem honoris, & proprij patrimonij? vide Abba, ibi.

† Qui habent rochas, vel castra in custodia, non debent credere literis generalibus domini; & si crederent, non excusarentur, immo punirentur; quia debent recipere signa eis deputata, Bal. in c. significavit, de appell.

† Quando est suspicio guerrarum, habens custodiam castrorum, vel fortalitorum debent tempore nocturno custodias duplicare, l. j. & ibi Bar. & Sali. C. de cust. & ex. reorū.

- 36 Castellanus, qui scienter permisit venire hostes ad pre-
dandum, debet viuus comburi, glo. in l. si quis à barbaris
C.de re milit.lib.xij.
- 37 Item princeps potestponere custodes super cāpanile et
clesiae, si ipsum campanile ecclesiae habeat fortalitium pro-
tectione status principis, non aliter. Cyn. in l. nullum
C.de sum. Trin.& fid.catho.
- 38 Item qui promittit non ponere fortalitium in manib.
inimicorum, tenetur etiam curare, ne per inimicos occu-
petur, quantum potest. Ange. in l. non impossibile, f.
de pac.
- 39 Item si Castellanus credit signo dato, puta cornio lat.
cretae principis, non dicitur in culpa, l.j.& ibi no.in prin-
ff.de eo, per quem factum erit. & ibi vide Ange.
- 40 Item si Castellanus perdat castrum dolo, vel culpa la-
vel leui, tenetur domino; non si leuissima. nisi specialis
mercedem pro custodia accepit; quo casu etiam de leui-
sima tenetur, glo. in l. qui mercedem, ff.de loca. de casu
tenetur, l. si vt certo, f. nunc videndum, ff.commo. nisi ca-
stellanus obtulerit finito tempore; quia tunc nisi de dolo
& lata culpa non tenetur, secundum Ray. Barto. & alios
l. si mora, ff.sol.matri. vide quæ ibi scripsit Martinus Lau-
densis, vide Alberi: in l. iij. ff. de offic. præf. vigi. & ibi no-
tatur, quod cui commissa est custodia alicuius rei, tenetur
si male custodiatur. Ideo custodes, qui eliguntur in ciuitan-
bus ad custodiendum de nocte, tenentur emendare fura-
& damna, quæ committuntur. Idem dic de custodiibus
depuratis ad custodiā alicuius castri, si eorum negligen-
tia inimici intrauerunt castrum, quod teneatur. Sed que-
ro, dicit Alberi. cui incumbit onus probandi, vtrum cu-
stodibus, quod casu fortuito intrauerint inimici, an age-
ti contra eos, quod dolo, vel culpa eorum? custodibus in-
cumbit probatio, qui allegant casum fortuitum, secun-
dum Alberi. in d.l.iij. Et in exercitu sunt necessarij homi-
nes & mulieres, aliqui ad pugnandum, & aliqui ad aliud
& ideo si indulgentia concedit, omnibus prodest. Alberi
in l. postliminium, ff. de capti. & postli. reuer.

D